

"Fem gutar skulle på skolen gå..." Avduking Minnebauta 8/10-06.

Ordfører Bjørn Iversen, Verdal kommune

Kjære helgådalinge!

I dag er vi alle sammen helgådalinge – i solidaritetens navn.

Vi er samlet for å minnes en av de verste tragedier i Helgådalen og dermed i hele Verdal Kommune noensinne: Fem unggutter rives bort fra ei lita bygd som ved et fingerknips, to av dem blir aldri funnet og har dermed heller aldri fått et gravsted på vanlig måte. Vi blir påmint enda en gang om hvor skjørt livet egentlig er, hvor brutalt det kan være, og ikke minst om hvor ufattelig tilfeldig og komplett uforståelig meningen med det hele av og til er.

Vi er altså på en høstdag for 85 år siden, mandag 11. oktober 1921, og folket i Røesgrenda våkner til en ny dag, til ei ny arbeidsuke, og de vanlige hverdagsaktivitetene drar seg i gang – hver og en har sitt å stå i med. Så er det som det står i Ingvar Helmo sin vakre sangtekst:

"Fem gutar skulle på skolen gå,
Dei var glade, ja alle då.
Dei kunne leksa og lo og sprang,
Men kom då aldri på skolen fram."

Så enkelt kan det sies – så uttrykksfullt kan det sies – så innholdsmettet beskriver byggedikteren tragedien i første verset i sangen "Dei fem skolegutane."

Resten vet vi: Strengen røk, guttene falt i den flomstore Helgåa, fem unge liv gikk tapt på en meningsløs måte, tragedien var et faktum.

Vi som lever i dagens moderne samfunn kan gjøre oss mange refleksjoner om dette, ikke minst i forhold til dagens krav om trygg skolevei, om livskriser og om krisepsykiatri, om kravene til teknisk standard og transportløsninger, om det offentliges ansvar og tilsyn. Likevel: Det det hele koker ned til blir de rent menneskelige sidene, foreldre som mister ungene sine, Helmo, Røe og familien Ole O. og Marit Green, som faktisk mistet sine tre eldste barn. Dette er et fryktelig tap! Så kommer søsken, besteforeldre, øvrige familie, venner, naboer.... I ei lita bygd må tragedien ha vært enorm – alle, absolutt hele bygdesamfunnet ble berørt denne gangen.

Det er med stor og ekte takknemlighet Verdal Kommune følger det betydelige arbeidet som gjøres i Helgådalen for å ta vare på lokalhistorien. Det er andre gangen i år at jeg som Ordfører deltar i en avdukingsseremoni her i dalføret. Første gang var i Skjækerfossen og bautaen var over grenselosenes store og farlige arbeid under siste krig. Andre gang er altså i dag. Begge bautaene forteller sterke historier om et liv som var, begge forteller historier vi skal ta vare på.

Til dere i Komiteen denne gangen vil Ordføreren si følgende:

Det dere driver med er svært viktig. Kjennskap til egen fortid og til felles fortid i lokalsamfunnet er en sentral identitetsskapende faktor. Dette bygger opp tilhørighet og kjærlighet til lokalsamfunnet, det bygger ansvar og respekt for det samfunnet vi lever i og for de røtter og den fortid vi er en del av: Historien om vanlige helgådalinge, vanlige verdalinger er et perspektiv som ikke må bli borte!

Den type verdier vi snakker om er det altså ikke for mye av i en stadig mer rastløst og omskiftelig hverdag i økende grad preget av lettvinnt underholdning og fokus på konsum. På denne måten bidrar lokalhistorisk arbeid til å gi oss perspektiv, vi ser sammenhenger, vi forstår mer av verden rundt oss. En blir kort og godt en bedre sjåfør hvis en av og til ser i speilet. Derfor må lokal historie skrives – og den må synliggjøres og formidles. Det gjør dere!

Jeg vil også benytte anledningen i dag til å si følgende:

Kulturarbeid er et vidt spekter og kulturarbeidere er svært forskjellige. Noen driver med svært synlige aktiviteter – de er på en scene, i media, i konserthus, på idrettsarenaen: De vises og de høres. Sånn må det være – og ingen kritikk reises mot dette, selvfølgelig. Dere som har arbeidet fram det vi er samlet for å markere i dag representerer imidlertid en helt annen type kulturarbeider. De synes mindre, de står bare i liten grad fram, de trekker fram saken – ikke sin egen person. Som Ordfører i Verdal kommune er det min absolutte oppfatning at et av Helgådalens sterkeste komparative fortrinn er det miljøet dere har av slike innsatsvillige og lokalpatriotiske lokalsamfunnsarbeidere. All honnør til dere fra Verdal kommune! Stå på videre!

Så er det det vanlige problemet: Hvem skal egentlig få en blomsterhilsen fra Ordføreren? - Det er Håvard Elnes som må få blomster, sa Johs Overmo, - det var han som kom med ideen til å få reist bautaen. Så da blir det slik, Håvard får ta imot på vegne av dere som har arbeidet fram dette prosjektet.

Hjertelig takk til dette miljøet fra Verdal Kommune!

Lykke til med framtidig arbeid til fellesskapets beste!